

Utlåtande 2007:79 RI (Dnr 021-3782/2002)

Inrättande av självförvaltningsorgan för allmänna kommunala verksamheter inom staden

Motion av Torsten Sandgren (v) (2002:61)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2002:61) av Torsten Sandgren (v) avslås.

Föredragande borgarrådet Kristina Axén Olin anför följande.

Ärendet

Torsten Sandgren (v) har i en motion (2002:61) föreslagit att staden på försök skall inrätta självförvaltningsorgan inom stadens samtliga verksamhetsområden. Självförvaltning innebär att driften sköts av en styrelse som är knuten till den kommunala verksamheten bestående av brukar- och personalrepresentanter.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret samt till stadsdelsnämnderna Farsta, Kista och Norrmalm.

Stadsledningskontoret anser att brukarinflytande är av central betydelse för stadens verksamheter. Det förekommer redan idag olika former av brukarinflytande på stadens enheter. Dialogen mellan personal och brukare är dessutom en mycket viktig del i stadens kvalitetsarbete och utvecklingen av denna. Stadens kvalitetsgarantier är ett viktigt verktyg för dialogen mellan brukare och personal. Klagomålshanteringen, som också är en del av stadens kvalitetsarbete, togs fram i syfte att stärka brukarnas inflytande i verksamheten.

Stadsledningskontoret lyfter fram att det idag (2003) inte finns några formella hinder för kommunfullmäktige att enligt 7 kap. 18 § kommunallagen ge nämnd rätt att uppdra till ett självförvaltningsorgan att sköta en viss verksamhet och fatta de nödvändiga besluten i denna. Stadsledningskontoret anser dock att frågan bör utredas ytterligare eftersom det finns vissa juridiska och verksamhetsspecifika frågor som är olösta. Stadsledningskontoret föreslår att motionen ska anses besvarad i samband med demokratiberedningens inrättande.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det är svårt att bedöma hur stort intresset är hos olika brukarkategorier för att delta i självförvaltningsorgan. Att leda och delta i en verksamhet innebär ett långsiktigt och troligen tidskrävande engagemang från brukarnas sida.

Kommunal verksamhet präglas ofta av avvägningar mellan olika, ibland motsatta intressen. Att dela ansvaret för en kommunal verksamhet mellan nämnd/förvaltning å ena sidan och brukar-/personalrepresentanter å andra sidan kan leda till att sådana intressekonflikter måste hanteras på ett nytt sätt och kräver större utrymme. På lång sikt kan detta vara konstruktivt och just vara ett uttryck för ökat brukarinflytande, men det förenklar inte beslutsprocessen. Farsta stadsdelsnämnd anser att det i sammanhanget framstår som mycket angeläget att roller, uppgifter och ansvarsområden definieras tydligt om eventuella självförvaltningsorgan bildas. Nämnden beslutade att tillstryka motionärens förslag.

Kista stadsdelsnämnd tillstryker att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt några av stadens nämnder att inrätta självförvaltningsorgan som försöksverksamhet. Nämnden pekar på att oavsett vilken verksamhet som får pröva självförvaltning så finns det olika grader av deltagande och inflytande. De som själva är med i t.ex. ett brukarråd, tenderar att uppfatta sitt deltagande i, och inflytande på, beslutsprocessen som högre än de, som i bästa fall varit med att välja representanter i "sitt" brukarråd. Nämnden menar att det därför är av största vikt att även undersöka graden av den reella demokratin för alla brukare i de verksamheter där olika former av självförvaltningsorgan tillsätts.

Norrmalms stadsdelsnämnd är, trots vissa tveksamheter, positiv till förslaget om att under en försöksperiod erbjuda stadens nämnder att inrätta självförvaltning. Organen kan bli ett viktigt instrument i strävan att öka de anställdas möjligheter att påverka verksamheternas utformning, vilket i sin tur kan medföra ett ökat engagemang i arbetet och de uppgifter som ska utföras. Inrättandet av självförvaltningsorgan skulle således kunna ge brukarna en direkt beslutanderätt i frågor som rör en viss verksamhet.

Nämnden lyfter fram att bristande kompetens gör att det finns risk för att konflikter uppstår mellan önskemål från brukare och anställda och vad som är möjligt att genomföra inom t.ex. givna budgetramar eller utifrån de lagar och bestämmelser i övrigt som reglerar kommunal verksamhet. Detta kan i sin tur leda till att den enskildes engagemang i verksamheten snabbt avtar och att

självförvaltningsorganet inte klarar av att driva och vidareutveckla verksamheten på ett sätt som gagnar både brukare och anställda och som överensstämmer med gällande regler.

Norrmalms stadsdelsnämnd pekar på att enligt kommunallagens bestämmelser ska de som i ett självförvaltningsorgan företräder brukarna vara fler än personalföreträdarna. I praktiken kan detta innebära att förslag från dem som företräder de anställda och som kanske grundas på långårig kunskap och erfarenhet av verksamheten röstas ner av brukarföreträdarna, vars kompetens inom verksamhetsområdet kan vara mindre. Detta kan i sin tur leda till konflikter mellan personal och brukare som negativt påverkar personalens motivation och engagemang både vad gäller att påta sig uppdrag som personalföreträdare och att vidareutveckla verksamheten.

Inrättande av självförvaltningsorgan innebär att nämnden i vissa frågor kan delegera beslutanderätten till ett kollektivt organ som består av både brukare och anställda. Norrmalms stadsdelsförvaltning ifrågasätter om delegation till ett kollektivt organ bestående av icke representativt valda personal- och brukarföreträdare är förenligt med kommunallagens bestämmelser. Detta behöver klargöras närmare. Även frågan om hur beslut fattas om oenighet uppstår inom självförvaltningsorganet måste klargöras.

Mina synpunkter

Staden ska erbjuda de enskilda medborgarna möjlighet att välja den omsorgsgivare, förskola och skola som bäst motsvarar deras önskemål, oavsett om den drivs i offentlig eller privat regi. Det är tveklöst det bästa sättet att ge brukarna inflytande över den verksamhet som de är beroende av. Staden ger brukarna makten att själva bestämma över vilken utförare de vill ha. Stockholmarna ska ha mer makt över sina liv. Det är så starka, självständiga individer kan utvecklas. Det är medborgarnas behov, intressen och möjligheter som ska vägleda det politiska arbetet.

Att stockholmarna ska kunna sitta hemma vid köksbordet och välja bland utbudet av service förutsätter valfrihet och en mångfald av aktörer. Stockholms stad skapar förutsättningar för fler företag genom att konkurrensutsätta sådana verksamheter som inte är myndighetsutövning, bedriva ett professionellt upphandlingsarbete och avknoppa verksamheter som personalen vill driva i egen regi.

Stockholms stads anställda ska ha stor möjlighet att påverka och utveckla sin egen arbetsplats och den verksamhet som bedrivs där. Till skillnad från motiönären lägger vi oss inte i driftsformen för verksamheterna eftersom vi har en stor tilltro till att personal och berörda kan ta fullt ansvar för dem. Genom tilltron till personalen välkomnas och uppmuntras alternativa driftsformer.

Stadens anställda är en nyckelgrupp som kan skapa förutsättningar för nya alternativ. Genom att personalen kan knoppa av sin verksamhet utvidgas de

anställdas möjligheter att påverka verksamheternas utformning, vilket i sin tur kan medföra ett ökat engagemang i arbetet och de uppgifter som ska utföras.

Det är bra med en mångfald av olika inriktningar på företag och företagsformer. En förutsättning för alternativa driftsformer är att medborgarna har möjlighet att välja.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion av Torsten Sandgren (v) om inrättandet av självförvaltningsorgan för allmänna kommunala verksamheter inom staden

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Anse motionen besvarad med nedanstående.
2. Uppdra åt kommunstyrelsen att utforma en modell för självförvaltning inom den kommunala verksamheten i enlighet med nedanstående.
3. Därutöver anföra följande.

Det finns sedan lång tid tillbaka en utbredd användning av entreprenader, upphandling och - inom vissa sektorer - pengsystem i den kommunala verksamheten. Konkurrensutsättning och valfrihet motiveras regelmässigt med att offentlig verksamhets effektivitet och kvalitet ska kunna mätas mot andra. I realiteten blir en sådan jämförelse ofta svårare att göra inom många områden om åtagandet och villkoren skiljer sig drastiskt åt mellan verksamhetsformerna.

Staden har nyligen antagit nya policydokument avseende frågor rörande driften av den kommunalt finansierade verksamheten. Dessa innebär i korthet följande:

- all verksamhet ska upphandlas om det är lagligt
- personalen ska uppmuntras att privatisera den verksamhet där de arbetar
- om verksamheten är kommunalt driven ska vem som helst, när som helst kunna göra anspråk på att ta över och driva verksamheten och ansvarig nämnd måste ta ställning till detta

Med tanke på den syn på offentlig verksamhet som de två första principerna ger uttryck för är det lätt att se vad utgången av den tredje innebär. Den borgerliga majoriteten har hittills regelmässigt avslagit alla förslag om att lägga så kallade "egen regi"-anbud vid upphandlingar.

Tillsammans innebär dessa principer dessutom att anställda och brukare i kommunala verksamheter i Stockholm lever och verkar under osäkrare omständigheter. Upphandlade och ramupphandlade entreprenörer och deras anställda riskerar paradoxalt nog att få förutsättningar för både tryggare och mer utvecklande verksamhet eftersom de verkar under mer långsiktiga förhållanden. Brukare med privata utförare har, om utförarna har någorlunda stabil ekonomisk bas och en grundkvalitet i sin verksamhet, paradoxalt nog, bättre förutsättningar till en pålitligare och tryggare service än vad

som blir konsekvensen för brukare i den kommunala verksamheten med den nuvarande majoritetens "management by fear".

Ett sätt att komma till rätta med dessa problem är att utveckla nya former för den kommunala verksamheten. För att skapa rimliga och jämförbara villkor mellan kommunal verksamhet och andra driftsformers, och skapa någorlunda förutsättningar för personal och brukare i kommunalt driven verksamhet att kunna planera och utveckla sin verksamhet, bör en modell utarbetas där kommunala verksamheter kan erbjudas att förvalta och driva verksamheten utifrån en avtals- eller kontraktsliknande relation liknande den som andra utförare får. På det sättet skapas mer likvärdiga villkor mellan privata utförare och kommunal verksamhet. Personal och brukare får dessutom en möjlighet att utifrån tryggare förutsättningar och med långsiktigare villkor utveckla den verksamhet de är ansvariga för eller beroende av.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motionen
2. ge stadsledningskontoret i uppgift att utreda hur självförvaltning och andra metoder som stärker brukarinflytandet kan införas i Stockholms stads verksamheter
3. samt att därutöver anföra följande.

Brukarperspektiv är viktigt i alla stadens verksamheter. Självförvaltning är ett sätt där brukare har möjlighet att direkt påverka verksamheten. Det finns även andra metoder som uppnår samma syfte, till exempel brukarkooperativ. Dessa metoder ingår i den sociala ekonomin.

För att underlätta för sociala företag, kooperativ och andra ekonomiska föreningar att bygga upp eget kapital krävs minskad byråkrati, bättre tillgång till kapital och stöd från Stockholms stad. För att stärka den sociala ekonomin behöver staden utveckla program för sådana lösningar som innehåller information och utbildning samt möjlighet till upphandling med sociala kriterier.

Den sociala ekonomin stärker det lokala samhället och kan bidra till att utveckla den offentliga verksamheten. Genom mer social ekonomi utvecklas och fördjupas demokratin och det civila samhället.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

- att bifalla motion (2002:61) av Torsten Sandgren (v) med tillägg av de synpunkter som anförs i denna reservation.

Vänsterpartiet ser stadens invånare som medborgare som gemensamt äger stadens verksamheter och inte som privata kunder på en marknad. Vårt synsätt påverkar hur medborgaren som brukare bör behandlas och hur vi vill modernisera stadens verksamheter.

Skillnaden mellan att se medborgaren som ägare och som kund är oerhört stor. Ett tydligt exempel på medborgaren som kund är det så kallade fria skolvalet som drivits fram av den borgerlighet som har mest resurser att kunna välja den bästa skolan för sina barn. När vi erkänner att medborgaren är ägare inser vi att hon har rätt att ställa krav på hela skolsystemet. När vi ser medborgaren som kund har hon bara rätt att ställa krav på att det egna barnet har en bra skolgång oavsett vad det betyder för samhället i övrigt.

Vänsterpartiet arbetar för att på olika sätt öka medborgarnas, brukarnas och medarbetarnas inflytande i den kommunala verksamheten. För oss är det självklart att våra brukare måste få ökad delaktighet och mer inflytande i verksamheten, vi ska be om deras åsikter och förslag för att göra verksamheten bättre, dela med oss av ansvar och avsätta pengar i verksamheten som brukarna kan vara med och besluta om.

I arbetet med ökat inflytande är det värt att pröva motionärens förslag att under en försöksperiod erbjuda stadens verksamheter att genomföra en avtalsbunden självförvaltning enligt kommunallagen. Goda erfarenheter av ett fördjupat inflytande finns från skolans värld, där Katarina Norra skola har en lokal styrelse med föräldrar, elever, personal och skolledning. Det vore intressant om exempelvis brukare och medarbetare vid ett vård- och omsorgsboende eller gruppboende ville pröva självförvaltning. Utvärdering får visa om driftsformen är en bra form för kommunal drift. Till skillnad från föredragande borgarråd vill vi nämligen värna och utveckla den kommunala verksamheten, inte avveckla den. Moderaterna säger att man inte lägger sig i driftsformen men det är inte sant. Hela budgeten och stadens styre genomförs av viljan att fortast möjligt omvandla den kommunala driftsformen till privat ägande. Det är nästan så att vi frågar oss om vi har några kommuner kvar när den här mandatperioden är slut.

Våra medarbetare måste bli fullt delaktiga i arbetet på den egna arbetsplatsen. För att nå dit krävs en arbetsplatsorganisation, ett arbetsklimat och inte minst chefer som till hundra procent uppmuntrar till nytänkande utifrån tilltro till medarbetarnas yrkeskunskaper, erfarenheter och vilja att ta till sig nya rön. Samtidigt krävs att medarbetarna är trygga med att överskott på resurser får gå till investeringar i stadens verksamheter och inte till nedskärningar. En sådan trygghet kan endast skapas av partier som vill värna och bygga ut den offentliga sektorn.

Vänsterpartiets satsning på deltagande demokrati samt ökad medvetenhet om respekten för medborgaren som ägare skulle ge en oändligt mycket mer uppskattad verksamhet ur brukarnas synvinkel än den valfrihet som föredragande borgarråd står för och som bara gynnar de mest välbeställda i staden.

Vi vill flytta ut fler verksamheter till stadsdelsnämnderna för att fler beslut ska fattas på öppna nämndmöten och inte bakom slutna dörrar i centrala nämnder. Vi vill uppmuntra politiker och medarbetare att arbeta med deltagande demokrati och har därför anslagit budgetmedel till utbildning och inrättande av ett kansli för deltagande demokrati.

Våra medborgare måste få ökad delaktighet och inflytande i den demokratiska processen. Det gör vi genom att skapa fler öppna forum i stadens nämnder och bolag där mål, budget och måloppfyllelse redovisas och diskuteras. Inrättande av självförvaltningsorgan kan också vara en möjlighet att öka inflytandet. Stadsdelsnämnderna är en avgörande länk i den demokratiska processen och ska ha en geografisk storlek som gör det möjligt för medborgare att möta sina lokala politiker i vardagen. Den närheten är den bästa garanten för en lyhördhet inför medborgarnas behov.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2002:61) av Torsten Sandgren (v) avslås.

Stockholm den 2 maj 2007

På kommunstyrelsens vägnar:

CARIN JÄMTIN

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Roger Mogert och Teres Lindberg* (alla s) med hänvisning till reservationen av (s) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Torsten Sandgren (v) har i en motion (2002:61) föreslagit att staden på försök skall inrätta självförvaltningsorgan inom stadens samtliga verksamhetsområden. Självförvaltning innebär att driften sköts av en styrelse som är knuten till den kommunala verksamheten bestående av brukar- och personalrepresentanter.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret samt till stadsdelsnämnderna Farsta, Kista och Norrmalm.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets förslag till beslut daterat den 28 april 2003 rekommenderar att motion (nr 61) av Torsten Sandgren (v) anses besvarad i samband med demokratiberedningens inrättande.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att brukarinflytande är av central betydelse för stadens verksamheter. Det förekommer redan idag olika former av brukarinflytande på stadens enheter. Dialogen mellan personal och brukare är dessutom en mycket viktig del i stadens kvalitetsarbete och utvecklingen av denna. Stadens kvalitetsgarantier är ett viktigt verktyg för dialogen mellan brukare och personal. Klagomålshanteringen, som också är en del av stadens kvalitetsarbete, togs fram i syfte att stärka brukarnas inflytande i verksamheten.

Stadsledningskontoret lyfter fram att det idag (2003) inte finns några formella hinder för kommunfullmäktige att enligt 7 kap 18 § kommunallagen ge nämnd rätt att uppdra till ett självförvaltningsorgan att sköta en viss verksamhet och fatta de nödvändiga besluten i denna. Stadsledningskontoret anser dock att frågan bör utredas ytterligare eftersom det finns vissa juridiska och verksamhetsspecifika frågor som är olösta. Stadsledningskontoret föreslår att motionen ska anses besvarad i samband med demokratiberedningens inrättande.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 1 april 2003 att överlämna och återopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation mot stadsdelsnämndens beslut anfördes av tjänstgörande ordföranden Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp), ledamoten Lennart Isacsson m.fl. (m) och ledamoten Bertil Fredriksson (kd), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är svårt att bedöma hur stort intresset är hos olika brukarkategorier för att delta i självförvaltningsorgan. Att leda och delta i en verksamhet innebär ett långsiktigt och troligen tidskrävande engagemang från brukarnas sida.

Kommunal verksamhet präglas ofta av avvägningar mellan olika, ibland motsatta, intressen. Att dela ansvaret för en kommunal verksamhet mellan nämnd/förvaltning å ena sidan och brukar-/personalrepresentanter å andra sidan kan leda till sådana intressekonflikter måste hanteras på ett nytt sätt och kräver större utrymme. På lång sikt kan detta vara konstruktivt och just vara ett uttryck för ökat brukarinflytande, men det förenklar knappast beslutsprocessen. Förvaltningen anser att det i sammanhanget framstår som mycket angeläget att roller, uppgifter och ansvarsområden definieras tydligt om eventuella självförvaltningsorgan bildas. Förvaltningen föreslog nämnden att tillstryka motionärens förslag.

Kista stadsdelsnämnd

Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2003 att tillstyrka att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt några av stadens nämnder att inrätta självförvaltningsorgan som försöksverksamhet.

Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig frågan om man uppnår man syftet, ett ökat demokratiskt deltagande och en till nyttjarnas behov bättre anpassad verksamhet, med självförvaltningsorgan. Under antagande om att ökat inflytande för personalen och ökat engagemang och deltagande från nyttjarnas sida leder till utveckling av verksamheten, bör arbetsordningen också innehålla rutiner för kvalitetsmätning och mätning av om nyttjarna upplever ökat demokratiskt deltagande.

Farsta stadsdelsförvaltning lyfter fram problematiken med att de anställda utgör en tydlig grupp, men att nyttjarna inte är lika lätta att bestämma. Hur får man fram förslag på företrädare för nyttjarna om verksamheten t.ex. är en idrottsanläggning öppen för alla eller ett boende för personer med demenssjukdomar? I det första fallet kanske det är föreningar som blir företrädare och i det andra fallet en skara gode män – alltså företrädare för företrädare för nyttjarna.

Om självförvaltningsorganet får rätt att anställa och entlediga personal, kan de anställda komma att uppleva sig mer utsatta än i dag. Samtidigt som ett självförvaltningsorgan kan innebära att nya krav ställs på de anställda, kan de ju också, genom ett

större inflytande på arbetssituationen, verka stimulerande och utvecklande för den anställda.

Förvaltningen anser dock att självförvaltningsorgan kan vara ett verktyg för att öka det demokratiska deltagandet. I förlängningen kan det bl.a. leda till att intresset för politiskt arbete ökar. Många frågor, som väcks när man försöker sätta sig in i hur ett självförvaltningsorgan skulle kunna fungera, är svåra att besvara utan att pröva i praktiken. Förvaltningen föreslår en försöksverksamhet med självförvaltning av några få enheter i stadsdelar med olika socioekonomisk karaktär och facknämnder med olika typer av verksamhet.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2003 att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Inge-Britt Lundin m.fl. (fp) och ledamoten Ewa Schenström m.fl. (m), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Norrmalms stadsdelsförvaltning är, trots vissa tveksamheter, positiv till förslaget om att under en försöksperiod erbjuda stadens nämnder att inrätta självförvaltning. Organen kan bli ett viktigt instrument i strävan att öka de anställdas möjligheter att påverka verksamheternas utformning, vilket i sin tur kan medföra ett ökat engagemang i arbetet och de uppgifter som ska utföras. Inrättandet av självförvaltningsorgan skulle således kunna ge brukarna en direkt beslutanderätt i frågor som rör en viss verksamhet.

Förvaltningen lyfter fram att bristande kompetens gör att det finns risk för att konflikter uppstår mellan önskemål från brukare och anställda och vad som är möjligt att genomföra inom t.ex. givna budgetramar eller utifrån de lagar och bestämmelser i övrigt som reglerar kommunal verksamhet. Detta kan i sin tur leda till att den enskildes engagemang i verksamheten snabbt avtar och att självförvaltningsorganet inte klarar av att driva och vidareutveckla verksamheten på ett sätt som gagnar både brukare och anställda och som överensstämmer med gällande regler.

Norrmalms stadsdelsförvaltning pekar på att enligt kommunallagens bestämmelser ska de som i ett självförvaltningsorgan företräder brukarna vara fler än personalföreträdarna. I praktiken kan detta innebära att förslag från dem som företräder de anställda och som kanske grundas på långvarig kunskap och erfarenhet av verksamheten röstas ner av brukarföreträdarna vars kompetens inom verksamhetsområdet kan vara mindre. Detta kan i sin tur leda till konflikter mellan personal och brukare som negativt påverkar personalens motivation och engagemang både vad gäller att påta sig uppdrag som personalföreträdare och att vidareutveckla verksamheten.

Inrättande av självförvaltningsorgan innebär att nämnden i vissa frågor kan delegera beslutanderätten till ett kollektivt organ som består av både brukare och anställda. Norrmalms stadsdelsförvaltning ifrågasätter om delegation till ett kollektivt organ bestående av icke representativt valda personal- och brukarföreträdare är förenligt med

kommunallagens bestämmelser. Detta behöver klarläggas närmare. Även frågan om hur beslut fattas om oenighet uppstår inom självförvaltningsorganet måste klargöras.

RESERVATIONER M.M.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation mot stadsdelsnämndens beslut anfördes av tjänstgörande ordföranden Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp), ledamoten Lennart Isacsson m.fl. (m) och ledamoten Bertil Fredriksson (kd) enligt följande

Vi anser att nämnden skulle ha beslutat

1. Att som svar på remissen till kommunstyrelsen anföras:

Att medborgare ges ökat inflytande över de kommunalt finansierade verksamheterna är bra. Vi har därför uppmuntrat alla former av alternativa driftsformer som kan öka personalens och medborgarnas möjligheter att påverka verksamheten. Den nuvarande majoriteten i Stadshuset stryper dock möjligheterna för personalen att avknoppa sin verksamhet eller för brukare att driva en verksamhet i kooperativform. Alternativa driftsformer är i högsta grad önskvärda men de förutsätter att det finns flera olika utförare att välja bland - att medborgaren har valfrihet. När det handlar om att alla medborgare är hänvisade till kommunalt driven verksamhet där valfriheten har tagits bort kan inte godtyckligt inrättade driftsformsexperiment vara rimliga.

Om man vill öka brukare och anställdas makt finns det väl beprövade system t ex inom barnomsorgen. Dessa visar fördelarna med olika driftsformer, där det både handlar om rättigheter och skyldigheter för dem som är satta att sköta verksamheten. Vad som nu föreslås är något slags låtsasbestämmande. Vi vill att det ska vara på riktigt. Istället för att införa självförvaltningsorgan bör man tilltro personal och berörda att ta fullt ansvar för sina verksamheter om de så vill och erbjuda möjligheter till avknoppning, entreprenad eller kooperativ drift. Motionen bör därför avslås.

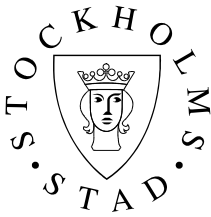
Norrmalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Inge-Britt Lundin m.fl. (fp) och ledamoten Ewa Schenström m.fl. (m) enligt följande

Vi har inget emot att delta i en försöksverksamhet med inrättande av självförvaltningsorgan. Vi tror dock att intresset för deltagande från personal och berörda föräldrar / "kunder" kommer att vara mycket svalt.

Det är viktigt för medborgare i vår stad att vi har lika regler över hela staden. Med detta system kan förvirring uppstå om vilka regler som gäller.

Den stora valfriheten inom dessa områden, skolan och barnomsorgen, är i stället att ge föräldrar / "kunder" så stor valfrihet som möjligt. Det får de med peng-system och liknande och inte styrande via ombud.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2002:61

2002:61

Motion av Torsten Sandgren (v) om inrättandet av självförvaltningsorgan för allmänna kommunala verksamheter inom staden

Bakgrund

Självförvaltning har provats i vissa kommuner, äldreomsorgen i Rengsjöområdet i Bollnäs är ett exempel. I detta projekt består styrelsen i ett servicehus av brukar- och personalrepresentanter, vilka får sköta driften helt eller delvis inom vissa områden. Resultaten av det ökade inflytandet för personal och brukare har inneburit större trivsel och fler möjligheter att påverka sin situation, med minskad sjukfrånvaro hos personalen som direkt följd.

Självförvaltning kan ske i många former. Utvecklingsmöjligheterna endast begränsade av personalens vilja till förnyelse. En kan vara att ge föräldragrupper inom skolan mer beslutsrätt, eller t.ex. öka brukarinflytandet inom missbruksvård eller äldreomsorg.

Självförvaltningsorganens laga grund

Sveriges riksdag har vid olika tillfällen beslutat om lagstiftning rörande kommuners organisation som demokratins försvarare. Den senaste lagen, regeringens proposition 2001/102:80, är den mest långtgående hittills. Förslaget stadgar om självförvaltning enl. KL 7 kap 18 § samt i 6 kap 34 § att kommun har rätt att bilda självförvaltningsorgan som ansvarar för all verksamhet utom direkt myndighetsutövning.

Definitioner av självförvaltningsorgan

- Med självförvaltningsorgan avses en verksamhet inrättad av överordnad nämnd under visstidsavtal med syfte att ansvara för och uträtta specifika uppgifter, där brukare och personal är företrädare i en ansvarig styrelse med mandat från nämnd eller fullmäktige.
- Med brukare avses en medborgare som mer varaktigt använder en offentlig tjänst.
- Med personal menas anställda inom kommunen.
- Med myndighetsutövning menas att ett särskilt organ fattar beslut och att det är en politisk nämnd som har ansvaret inför kommunfullmäktige att verksamheten bedrivs inom de ramar som fullmäktige fastställt.

Med driften förstås att bestämma över praktiska sysslor vid verksamheten/institutionen som rör sådant som t ex mathållning, lokalskötsel inklusive löpande underhåll, lokalanvändning, öppettider och löpande inköp samt naturligtvis den för institutionen normala omvårds-/utbildningsverksamheten. Inom skolområdet har självförvaltningsorganen delvis andra

- befogenheter än vad som följer av kommunlagens bestämmelser. Det rör sig bland annat om viss beslutanderätt som annars ankommer på rektor eller den för skolan ansvariga nämnden.

Självförvaltningsorganens omfattning

Självförvaltningsorganet kan ges ansvar för att helt eller delvis ansvara för driften av en viss anläggning, rätten att anställa och entlediga personal samt bevilja ledigheter enligt särskild upprättad delegation. Kommunens taxor och avgifter tillämpas i enlighet med fullmäktiges beslut, med garanti för att även självförvaltningsverksamheten har likvärdiga budgetförutsättningar.

Historiskt

”När den svenska arbetarrörelsen en gång föddes och började organisera sig växte det fram betydande inslag av självförvaltning”.

”Någonstans på vägen genom arbetarrörelsens 1900-tal tappades delar av självförvaltningsidealet bort”.

Slutsatser

Det finns utvecklingsmöjligheter för att dra in föräldragrupper och andra i de pedagogiska verksamheterna i skolan.

Möjligheter kring till exempelvis missbruksproblematiken och äldreomsorgen.

Kollektiva självförvaltningsmodeller har inget med välgörenhet att göra. Däremot handlar det om egenmakt och medmänsklighet som utgår från kollektiva intressen och om att utveckla verklig kollektiv kraft och engagemang.

Slutsatserna som kan dras är att denna modell går att applicera på de flesta former av verksamhet inom en kommun, utom ren myndighetsutövning, vilket ju även gällande lagar förhindrar.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag kommunfullmäktige besluta

att erbjuda stadens egna verksamheter under en försöksperiod genomföra avtalsbunden självförvaltning.

Stockholm den 16 december 2002

Torsten Sandgren